

Juha Sipilä

sihteeristö

Juha Sipilä, s. 1961

- Suomen Keskustan puheenjohtaja
  - Diplomi-insinööri ja yrittäjä
  - Kotikunta Kempele
  - Naimisissa, viisi lasta
  - Kansanedustaja Oulun vaalipiiristä 2011 –
- Harrastukset: puukaasuautoilu, nikkarointi, lentäminen

www.juhasi.fi ■ www.keskusta.fi

vaishnava

Kustantaja:
Suomen Keskusta r.p.

Toimitus:
Karina Jutila ja Pirkko Määttä

Ulkoasu:
Juha Rätty / www.j-form.fi

Kannen kuva:
Jari Laukkanen

Paino:
Lönnberg Painot, Helsinki 2012

Vaihto

pamfletti

oehnto

Juha Sipilä

Sisältö

Lukijalle	6
Onko maapallo litteä ja ilmastonmuutos huijausta?	8
Sivistystä, valistusta ja radikaalia uudistamista	11
Eurooppa ja Suomi myllerrysten keskellä . . .	16
Biotalous pysäyttää ilmaston tuhoamisen . .	22
Biotalous on ruokaa, energiaa, kuituja ja lääkkeitä.	25
Biotalous haastaa yhdyskuntarakenteen . . .	27
Lisää työpaikkoja koko maahan	30

Kolmas suuri muutto on ideologinen	38
Vain hölmö jättää ruokahuollon muiden armoille	41
Kuntapolitiikassa menossa iso sumutus.	45
Kunnille leveämmät hartiat	49
Opetuksesta ei saa leikata	54
Pienituloisille tukea	58
Keskustan suhde liberalismiin	62
Politiikka on työtä yhteisten asioiden hyväksi.	67

Lukijalle

Olen koonnut tähän pamflettiin näkemyksiäni siitä, missä tilassa Suomi on nyt ja mitä päätöksiä maassa pitäisi tehdä. Tämä ei ole kattava esitys keskustapolitiikasta, vaan tiivistys ajankohtaisista isoista asioista.

Samalla se on viesti sen puolesta, että suomalaiset heräävät maamme ja maailman tilanteeseen. Nyt ei ole aika keskustella pilkuista, vaan tarvitsemme kokonaisnäkemyksen isoista asioista ja sen mukaisia konkreettisia päätöksiä.

Yhteiskunnan tavoitetilä pitää määritellä yhdessä. Seuraavaksi on kysyttävä, mikä meitä estää pääsemästä tavoitteeseen. Johtajuus on määrätietoista esteiden raivaamista tavoitteeseen pääsyn tieltä.

Haluan olla rakentamassa hyvinvointiyhteiskuntaa, jossa jokaisen alueen ja jokaisen suomalaisen voimavarat saadaan käyttöön. Uskon, että on mahdollista rakentaa Suomi, jossa työtä riittää kaikille ja välitämme toisistamme.

Voimme palauttaa tulevaisuuden toivon ja turvallisuuden tunteen niille, jotka ovat sen menettäneet. Tarvitsemme kaikkia, jokaista suomalaista.

Ratkaisukeskeisenä ihmisenä politiikka on minulle ennen kaikkea yhteisten asioiden hoitamista, ei sirkus, jossa värikkäin esiintyjä kerää julkisen huomion. Irtopisteillä ei Suomea rakenneta.

Olen huomannut, että suomalaisilla on kiinnostusta keskustaa kohtaan, mutta moni ei tiedä, mitä keskustalaisuus on ja mitä tavoittelemme. Toivottavasti tämä julkaisu lisää tietoa ja antaa ajattelemisen aihetta.

Pamfletin sisältöä minulla on ollut aikaa tuumailla kiertäessäni Suomea viime kuukaudet. Apua työhön olen saanut monelta keskustalaiselta ajattelijalta. Tämä on yhteistyön tulos. Kiitos kaikille. ■

Linja-autossa matkalla Forssasta Helsinkiin,
19.9.2012

Onko maapallo litteä ja ilmastonmuutos huijausta?

Kesti pitkään hyväksyä, ettei maapallo olekaan litteä vaan pyöreä. Kuinka pitkään kestää hyväksyä, että uusiutumattomat luonnonvarat ehtyvät ja ilmastonmuutos on totta? Jos tulevien sukupolvien – lasten ja lastenlasten – eläminen kiinnostaa, ihmisten on mietittävä uusiksi elämäntapaansa ja luonnonvarojen käyttöä.

Kun teollisuus- ja kulutusyhteiskunnan arvoille rakentunutta elämisen mallia aletaan sovittaa kestäväen talouden pohjalle, moni asia kääntyy uuteen asentoon. Oikein hoidettuna se muuttaa monia arjen asioita parempaan suuntaan.

Jos tulevien
sukupolvien
eläminen
kiinnostaa, meidän
on mieltävä uusiksi
elämäntapamme.

Maailman ympäristöhaasteet ovat Suomelle ennen kaikkea iso mahdollisuus. Kyse on vain siitä, hoksaammeko tarttua toimeen.

Suomalaiset ovat parhaimmillaan käytännönläheisiä ongelmanratkaisijoita. Tätä taitoa tarvitaan nyt. Ongelmat ja haasteet pitää kääntää suomalaisiksi työksi.

Suomi on poikkeuksellinen maa monella lailla: meillä on tilaa asumiseen, maata viljelyyn, puhdasta vettä ja melkoiset luonnonvarat sekä metsissä että maaperässä. Tässä kohtaa Suomen ei pidä olla vaatimaton.

En ymmärrä mikä oppi pakottaa meidät keskittämään ihmiset muutamaan keskuksen? Keskitetty yhdyskuntarakenne ei ole ekologisesti, taloudellisesti eikä sosiaalisesti kestävämpi kuin omatoimisten ihmisten Suomi.

Jostakin suomalaisten havahduttaminen on aloitettava. Ensinnäkin vihreys on politisoitava uudelleen – tai itse asiassa se politisoitui jo helatorstaina 2011. Silloin Vihreät omalla valinnallaan synnyttivät keskittämisen nimiin vannovan sinipunaisen hallituksen. Kulutus- ja

Keskitetty
yhdyskunta-
rakenne ei ole
kestävämpi.

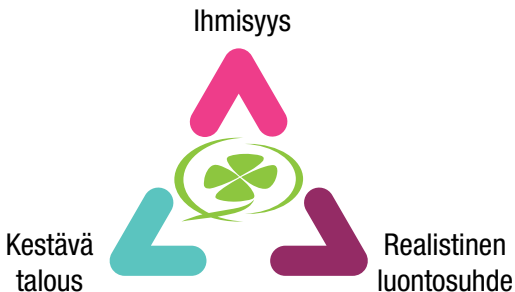
kierrätysvihreys ohitti todellisen vihreyden eli ne kestävän talouden ratkaisut, jotka olisivat kokoluokaltaan riittäviä maailman haasteiden ratkaisuun. ■

Sivistystä, valistusta ja radikaalia uudistamista

Maailmanlaajuisten haasteiden edessä tarvitaan maahengen renessanssia. Se ei tarkoita taka-askelta menneisyyteen vaan harppausta tulevaan. Tämän päivän alkiolainen maahenki on uskoa koko maan luonnonvaroihin, korkeaan teknologiaan, osaaviin ihmisiin, vientiin ja kansainväliseen vastuuseen.

Arvot muodostavat päätöksentekomme maaperän. Keskustan kaltaisessa kansanliikkeessä kyse on aatteesta, joka yhdistää ihmisten ajattelua eikä ole ristiriidassa henkilökohtaisten arvojen kanssa.

Olen tiivistänyt keskustan aatteen tasasivuiseen kolmioon, jonka kärjissä ovat ihmisyyys, kestävä talous

ja realistinen luontosuhde. Näiden asioiden on oltava politiikan ohjenuorana.

Olen keskustalainen sen vuoksi, että keskustalaisessa ajattelussa nämä kolme asiaa ovat tasapainossa keskenään. Ihmisyydessä korostamme ihmisen omaa vastuuta, vastuuta itsestään, läheisistään, lähiyhteisöstään sekä ennen kaikkea niistä, jotka eivät pysty itsestään huolehtimaan.

Kestävässä taloudessa korostamme kohtuuden ekonomiaa ja ylisukupolvista vastuuta talouden hoitamisesta. Emme saa jättää tuleville sukupolville velkaperintöä.

Realistinen luontosuhde tarkoittaa, että ihminen elää kestävässä suhteessa luontoon. Vuosikasvu on lupa hyödyntää, mutta luontoa ei ole lupa pilata eikä saastuttaa. Tässä korostuu myös ylisukupolvinen vastuu: maa on jätettävä seuraavalle sukupolvelle paremmassa kunnossa kuin sen on itse saanut.

Kestävässä talou-
dessa korostamme
kohtuuden ekono-
miaa ja ylisuku-
polvista vastuuta
taloudesta.

Mikä on keskustan paikka isojen muutosten keskel-
lä? Keskustan on oltava jälleen valistava kansanliike
ja radikaali uudistuspuolue.

Keskusta on ollut vastuunkantaja itsenäisen Suo-
men taipaleella. Puolue on nähnyt kauas ja etsinyt
ratkaisuja isoihin ongelmiin. Nyt on jälleen se paik-
ka, että yhdessä rakennamme Suomelle tulevaisuus-
ohjelman. Uuden polun rakentaminen merkitsee
myös olemassa olevan ajattelun ja rakennerealismin
haastamista – rohkeutta.

Kun esitämme vaihtoehdon, luotamme ihmisiin.
Emme tee täppipolitiikkaa, vaan lähdemme rakenta-
maan vuosia kestäväää polkua, jonka pohja pitää. Tämä
vaatii paljon. On kyse kansallisesta projektista, joka
onnistuu vain, jos ihmiset, yritykset, julkiset toimijat
ja puolueet lähtevät työhön yhdessä.

Haluan tuoda esiin vielä yhden näkökohdan. Moni
elämässä menestynvä ihminen saattaa kokea saavut-
taneensa omin voimin kaiken. Hän voi ylenkatsoa yh-
teiskuntaa, josta on eväänsä saanut, jonka varassa
on opiskellut ja ponnistanut.

Emme tee
tärppipolitiikkaa,
vaan lähdemme
rakentamaan vuosia
kestävää polkua,
jonka pohja pitää.

Menestyneiden valintoja on lupa tarkastella kriittisesti. Maksaako menestynyt urheilija veronsa Suomeen vai vetäytyykö matalan verotuksen maaan? Sijoittavatko menestyneet yrittäjät varansa suomalaisten työllistymiseen vai veroparatiiseihin? Minulle Suomen lipun kantaminen niin urheilussa, työssä kuin yrittämisessä merkitsee käytännön arvovalintoja isänmaamme eteen.

Suomen etu olisi, jos sallisimme onnistumiset ja epäonnistumiset nykyistä paremmin. Epäonnistumiset lisäävät kokemusta ja onnistumiset saavat aikaan uutta kehitystä.

Osoitan viestini erityisesti niille, joilla on omaatuntoa ja ymmärrystä oivaltaa, että yksilö pärjää, koska olemme yhdessä nimenomaan tasavaltana luoneet pärjäämisen pohjan. Onnistuneiden ja menestyneiden tulisi antaa erityisen suuri panos sen eteen, että yhteiskuntamme pärjää jatkossakin.

Koko maamme historian ajan olemme päätöksillä rakentaneet Suomea, jossa ihminen voi syntyperästä, olosuhteista, varallisuudesta tai kotipaikasta huolimatta menestyä ja samalla palvella muita.

Menestyneiden
tulisi antaa
erityisen suuri
panos sen eteen,
että Suomi pärjää
jatkossakin.

Olen asioita tekniikan kautta jäsentävä insinööri. Se ei poista yhteiskunnan uudistustarpeiden näkemistä myös sivistyksen kautta.

Sivistystä on asioiden ymmärtäminen, niistä kertominen, ratkaisujen etsiminen yhdessä ja toteutus kansanvaltaisessa hengessä. Sivistystä on vastuu tästä maasta niin, että luonto kestää ja ihminen pärjää.

Sivistys ja nimenomaan kansansivistys on ollut aivan keskeisessä roolissa, kun Suomea on rakennettu ja viety eteenpäin. Sivistykseen kuuluu välittäminen ja vastuu itsestä, lähiyhteisöstä ja muista. Sivistys on taitoa olla ihmisiksi. ■

Eurooppa ja Suomi myllerrysten keskellä

*A*ve kummittelee Euroopan yllä, kirjoitettiin Kommunistisessa manifestissa vuonna 1848. Samoilla sanoilla voimme luonnehtia tunnelmia vuoden 2012 Euroopassa. Eurokriisi joko alkaa Euroopan keskuspankin toimilla taittua tai kärjistyy pahemmaksi.

Suomessa on turhan paljon henkeä, että "antaa kaataa vaan". Tällaista ei pidä toivoa.

Euron kaatuminen tarkoittaisi pitkää 1930-luvun kaltaista lamaa, jättityöttömyyttä, asuntovelallisten joutumista vaikeuksiin, rahastoihin sijoitettujen eläkkeiden arvon romahtamista ja valtiontalouden leikkauslistoja. Joka ikinen suomalainen kärsisi, jos euro kriisiytyisi peruuttamattomasti.

Euron kaatuminen tarkoittaisi pitkää 1930-luvun kaltaista lamaa.

Eri asia on, että poliittinen takuupiikki pistetään kiinni. Keskusta sanoo selkeän EI:n yhteisvastuun kasvattamiselle, yhteiselle velalle ja EU:n liittovaltiokehitykselle.

Euroopan kriisi ei ole vain euron kriisi. Meillä on koko maanosan kattava kustannuskriisi eli hinnoittelemme eurooppalaisen tuotannon liian kalliiksi. Emme pärjää maailmanmarkkinoilla. Sen takia valtioiden verotulot eivät riitä kattamaan nykyistä kulutustasoa. Budjetit ovat pysyvästi alijäämäisiä.

Tätä toista kriisiä pahentaa kolmas koko Eurooppaa koskeva kriisi. Se on suurten ikäluokkien poistuminen työelämästä eläkkeelle. Maksajien määrä vähenee.

Neljäs kriisi on poliittisen järjestelmän kriisi, joka näkyy ääriliikkeiden nousuna eri Euroopan maissa. EU:n poliittinen järjestelmä ei ole ehtinyt kehittyä yhteisen politiikan vaatimusten mukaiseksi.

Emme voi jatkossa maksaa yhteisistä varoista keinotekolusta syntyneitä tappioita.

EU:n ja Suomen suhteesta:

- Euroopan unioni on rauhaa, vakautta ja demokratiaa puolustava arvoyhteisö.
- Euroopan unionia on kehitettävä edelleen itsenäisten valtioiden liittona. Suomen tulisi ottaa johtavaa roolia samanmielisten valtioiden kanssa unionin kehittämiseksi valtioiden liittona yhä äänekkäämpien federalististen pyrkimysten sijaan.
- Rahaliitto voi menestyä vain yhteisten pelisääntöjen tiukalla noudattamisella ilman taloudellisen ja poliittisen integraation syventämistä.
- Suomen tulee varautua vastuullisesti myös sellaiseen tilanteeseen, jossa nykyinen euroalue hajoaisi.

Kuntavaaleissa on kysymys kotikuntiemme ja lähipalveluiden tulevaisuudesta.

EU:n on jatkossa määrätietoisesti keskityttävä kilpailukyvyyn palauttamiseen sekä harmaan talouden ja kansainvälisten veroparatiisien torjuntaan. Perinteinen pankkitoiminta ja suuririskinen investointipankkitoiminta on pystyttävä erottamaan toisistaan. Emme voi jatkossa maksaa yhteisistä varoista keinotulon tuloksena syntyneitä tappioita.

Vaikka keskitämme voimia Euroopan asioihin juuri nyt, siinä rinnalla on vahvistettava pohjoismaista yhteistyötä ja suhdetta Venäjään. Kyse on erityisesti kauppaa- ja kulttuurisuhteista ja työstä ympäristön hyväksi. Itämeri ei puhdistu ilman yhteistyötä, demokratiaa on kehitettävä jokaisessa maassa.

Juuri nyt Suomi on "naimisissa" Euroopan kriisien kanssa. Kansakunnalle tärkeä Nokia on myllerryksessä. Jopa vahvajuurisin toimialamme, metsäteollisuus, investoi vain ulkomaille.

Suomikin velkaantuu lisää. Ikääntymisen haaste on meillä Euroopan vaikein: ikäihmisten määrä kaksinkertaistuu seuraavan kymmenen vuoden kuluessa.

Suurkunnilla Suomi
ei nuorene, palvelut
eivät parane eikä
taloutemme kohene.

Suomessa kuohuu myös poliittisesti. Populistista protestia on edelleen, vaikka kansalaiset tietävät, ettei uusina voimina esiintyvillä ole uusia ratkaisuja.

Hämmennystä on myös kunnissa, ja nimenomaan hallituksen suurkuntahankkeen vuoksi. Siirrelläänpä kuntarajoja miten tahansa, se ei muuta kansamme ikärakennetta eikä huoltosuhdetta.

Jyrki Kataisen hallitus on julistanut suurkuntahankkeen vaalikautensa tärkeimmäksi asiaksi, jolla piti myös kunnostaa Suomen talous. Hanketta ajetaan kuin käärmettä pyssyyn, vaikka tutkimustieto ei sitä tue. Uudistuksia todella tarvitaan, mutta nyt paukut suunnataan aivan väärään asiaan. Tällä muutoksella Suomi ei nuorene, palvelut eivät parane eikä taloutemme kohene. Nyt tarvitaan tosiasioiden tunnustamista, rohkeutta ja kaikkien toimijoiden yhteistyötä.

Keskustalle kunta on kotiseutu, identiteetin lähde ja kehityksen moottori. Mitä vähemmän kuntia on, sen vähemmän Suomessa on tavallisten ihmisten osaaamiseen ja kokemukseen perustuvaa kehittämistyötä. Kunnat jäävät ammattipoliitikkojen pelikentiksi.

Tulevaisuuden
menestyvä Suomi
on monen kehitys-
pisteen Suomi.

Lyhyesti sanoen: olen moniin eri asioihin nojaten vakuuttunut, että tulevaisuuden menestyvä Suomi on monen kehityspisteen Suomi. Jos Suomi menettää kuviteltujen mittakaavaetujen vuoksi ihmisten aloitteellisuuden ja paikallisyhteisöjen voiman, emme menesty. Tarvitsemme jokaisen alueen ja jokaisen suomalaisen voimavarat käyttöön. ■

Biotalous pysäyttää ilmaston tuhoamisen

Keskusta on koko olemassaolonsa ajan lähtenyt siitä, että hyvä yhteiskunta perustuu uusiutuviin luonnonvaroihin. Tässä on myös syy siihen, miksi liikkeen lipun väri on vihreä.

Me näemme, että äkkipäätäänärkevälttä vaikuttava keskittämislinja perustuu fossiilisiin polttoaineisiin. Vastauksemme tähän on biotalouden perustuva yhdyskuntarakenne.

Käytän tietoisesti termiä biotalous, koska se on radikaalimpi ja tarkempi käsite kuin kohta kaikkien kannattama "vihreä talous". Alleviivaan myös sitä, että keskustalla on omaan traditioonsa perustuva vaihtoehto, joka nojaa syvempään ajatteluun kuin vihreiden politiikka.

Vaihtoehtoisen teknologian ja investointien tie on avattava nyt.

Fossiilisten polttoaineiden hintataso on ajoittain vähentänyt perusteluja uusiutuvien luonnonvarojen linjalle, mutta keskusta on pitänyt pintansa. Viimeisin esimerkki tästä on **Matti Vanhasen** hallituksen päättämä uusiutuvan energian paketti, jolla uusiutuvan energian osuus nostetaan 38 prosenttiin kaikesta energiankäytöstä. Paketti vastaa neljää 1 000 megawatin ydinvoimalaa. Sen ansiosta Helsingin kaupunki harkitsee hakkeeseen perustuvaa kaukolämpöä.

Mutta kysymys on paljon suurempi. Kolmenkymmenen vuoden kuluttua öljystä on tullut niukkuustuote. Saastuttava kivihiihi meidän pitäisi korvata jo paljon sitä ennen.

Vaihtoehtoisen teknologian ja investointien tie on avattava nyt. Suomellekin tämän pitää olla strateginen kysymys.

Biotalous on Suomen uusi tie. Se on biomassan fik-sua käyttöä fossiilisia resursseja korvaaviin tuotteisiin. Eikä biomassassa ole ainoastaan puuta, vaan siihen kuuluvat esimerkiksi maatalouden sivuvirrat, jalostavan teollisuuden uusiutuvat jakeet, yhdys-

Keskittämislinja perustuu fossiilisiin polttoaineisiin.

kuntajäte, luonnosta saatava muu biomassa kuten levä, ruo'ot ja roskakala.

Biomassan erityisyys on siinä, että se sitoo auringon ehtymätöntä energiaa. Se uusiutuu ilman ihmisen vaivaa ja jakautuu suhteellisen tasaisesti kautta maapallon – myös meriin.

Biomassa on osa ilmastoneutraalia hiilenkiertoa, eikä siten aiheuta ilmastonmuutosta. Haluan painottaa, että biomassan jalostus ei ole yksinkertaista polttamista, vaan siinä on sama arvonalisien ketju kuin kaikessa tuotannossa. Biomassasta voidaan valmistaa energiaa, polttoaineita, biomuoveja, ruokaa, kuituja, lääkkeitä ja kosmetiikkaa. ■

Biotalous on ruokaa, energiaa, kuituja ja lääkkeitä

Biotalous on siis huikeasti suurempi konsepti kuin keskustelu palmuöljystä. Biotalous on ruokaa, polttoaineita, kuituja ja lääkkeitä (*Food, Fuel, Fiber, Pharmacy – 4F*).

Tarkoitan biotaloudella **1)** biomassaan perustuvaa tuotantoa **2)** biologisten prosessien käyttöä tuotannossa ja **3)** tuotannon yhdentämistä haitattomaksi osaksi ekosysteemiä ja luonnon kiertoja. Viimeksi mainittu seikka on kaikkein tärkein.

Biotalousyhdinosaaminen on tietoa ekosysteemeistä. Siis sellaista tietoa kiertojen sulkemisesta, jossa otetaan huomioon uusiutuvuus tuotteen alussa, lopussa sekä siinä vaiheessa kun ainekset kulkevat läpi

Biotalous on
realistisempi,
ekologisempi ja
kattavampi kuin ns.
puhdas teknologia.

ekosysteemin. Tämä tarkoittaa, että teollinen tuotanto ja luonnonhoitoelinkeinot nähdään yhtenä virtojen ja varantojen kokonaisuutena.

Konsepti on huomattavasti realistisempi, ekologisempi ja kattavampi kuin esimerkiksi ns. puhdas teknologia (cleantech), johon Suomessa on pantu paljon toivoa. Viisas biotalous hoitaa, jopa lääkitsee ja ylläpitää luonnon monimuotoisuutta.

Biotalous, kuten sen edellä määrittelin, on siis paljon isompi asia kuin hallituksen cleantech-linja. ■

Biotalous haastaa yhdyskunta- rakenteen

Keskusta kyseenalaistaa ajatuksen, että kaikki paranisi mittakaavaa suurentamalla ja keskittämällä tuotantoa, asumista ja investointeja.

Biotalouteen perustuva yhteiskunta tuo asumisen uudella tapaa poliittiselle agendalle. Se koskettaa konkreettisesti jokaista kansalaista. Biotalous mahdollistaa asumisessa paljon enemmän kuin rajaa pois.

Biotalous merkitsee vallankumousta yhdyskuntarakenteessa. Siihen sisältyy paljon asumisen ja tuotannon paikallisia ratkaisuja, jotka tuottavat tuotteita koko maalle ja vientiin. Tämä tasoittaa pitkällä tähtäimellä maamme alueellista kehitystä ja lisää huoltokykyä kriisiaikojen varalle.

Biotalouden paikalliset ratkaisut tuottavat tuotteita koko maalle ja vientiin.

Olen huolestunut siitä, kehitetäänkö Suomessa ajoissa sellaista kaupunkirakennetta, joka perustuu uusiutuvaan energiaan, biologisiin puhdistamoihin sekä kaupungin ja ympäröivän alueen yhteistyöhön. Ruotsissa tätä työtä jo tehdään.

Tilanne Suomessa on huolestuttava. Rovaniemen Mustikkamaan 200 miljoonan euron uuden teknologian investointi sähkön ja lämmön tuottamiseen puuhakkeesta on laitettu jäihin. Hanke olisi tuonut alueelle 250 pysyvää työpaikkaa. Syynä investoinnin pysähtymiseen on hallituksen muuttunut suhtautuminen uusiutuviin polttoaineisiin.

Kemiin suunniteltu biodieseltehdas on saamassa EU:lta huomattavan rahoituksen, mutta hanke uhkaa kaatua kotimaisen rahoituksen puutteeseen. Pohjois-Pohjanmaalla suuri puuhakkeen kuivaushanke on kaatamassa rahoitusongelmien vuoksi.

Nämä ovat esimerkkejä biotalouden etenemisen esteistä Suomessa.

Biotalous tasoit-
taa alueellista
kehitystä ja lisää
huoltokykyä
kriisiaikoina.

Kuka tahansa meistä voi päivittäin äänestää biotalouden puolesta käyttämällä biopolttoaineita, uusiutuvaa sopimussähköä, lämmittämällä hakkeella tai pelletillä ja ostamalla biotuotteita. Toivon, että moni ymmärtää syyt, miksi biotalouteen pitäisi panostaa kiireesti ja aivan eri mittakaavalla kuin nyt tehdään.

Samalla toivon, että biotaloudesta ei tule puoluepoliittinen temmellyskenttä ja vääristelyn kohde. Asia on siihen aivan liian iso – ja elintärkeä. ■

Lisää työpaikkoja koko maahan

Suomi pitää saada liikkeelle. Kaikki voimat pitää suunnata siihen, että saamme aikaan uusia yrityksiä ja yritysten kasvua. Vain näin taataan suomalaisille työtä, palveluita ja hyvinvointia.

Julkinen velkamme ylittää jo 50 prosenttia BKT:stä. Velka on kasvanut hälyttävän nopeasti viime vuosina. Se on taakka, jonka olemme siirtämässä lapsillemme, jos näin jatkuu.

Mistä kenkä puristaa? Kilpailukykyämme ei riitä kisassa halvan tuotannon maiden kanssa. Työn tuottavuus ja hintakilpailukyky eivät ole samalla tasolla kilpailijoiden kanssa. Millä tähän tilanteeseen vastataan?

Talouspolitiikan lähtökohdaksi on otettava se, että saamme lisää työtunteja kansantalouteen. Tämä ei tarkoita, että jo nyt paljon tekevät uurastaisivat vie-

Kansantaloutteen on saatava lisää työtunteja työllistämällä työmarkkinoilta sivussa olevat.

lä enemmän, vaan sitä, että työmarkkinoilta sivussa olevat pääsisivät töihin. Vain työtunteja lisäämällä pystymme yhdessä pitämään kiinni palveluista ja hyvästä sosiaaliturvasta myös jatkossa.

Suomeen on laadittava ripeästi ohjelma, joka tuo 200 000–250 000 uutta työpaikkaa. Se onnistuu olemassa olevia toimialoja vahvistamalla ja uusia kasvattamalla. Syömävelkaa on varottava, mutta suuri työpaikkojen lisäys ei todennäköisesti tapahdu riittävän nopeasti ilman julkista panostusta. Velkarahoitusta on harkittava.

Työuria on jatkettava erityisesti alkupäästä, mutta myös nostamalla eläkeikää. Nuorten pääsyä opiskelemaan on vauhditettava, ja väli vuosia ilman työpaikkaa pitää vähentää.

Työelämän kannustavuutta ja johtamista pitää parantaa, mutta yhtä lailla on kyettävä nostamaan kissa pöydälle eli puhuttava esimerkiksi alkoholin vaikutuksesta työssä jaksamiseen ja perheiden elämään. Viina vie suomalaista liian usein ja lasku näkyy myös työmarkkinoilla.

Työn vastaanottamisen ja tarjoamisen esteitä on poistettava määrätietoisesti.

Työn vastaanottamisen ja tarjoamisen esteitä on poistettava määrätietoisesti. Työnteon pitää olla aina kannattavaa.

Suomessa on idearikkaita osaavia ihmisiä, huipputeknologiaa ja raaka-aineita. Siihen tarvitaan lisäksi poliittista voimaa ja näkemystä, jotta yrittäjyyttä saadaan eteenpäin.

Yrittäjyyden edistäminen tarkoittaa käytännön toimia. Keinoja kyllä löytyy, kun tahtoa on.

Ensinnäkin yrittäjän työttömyysturvaa tulee parantaa. Moni yrittäjäksi aikova pitää yrittäjyyttä liian suurena taloudellisena riskinä. Vaikka riski kuuluu yrittäjyyteen, yrittäjän alkutaivalta tulee pehmentää. Itsensä työllistäminen yrittäjänä ja ammatinharjoittajana täytyy nostaa sille kuuluvaan arvoonsa.

Yrittäjyyden aloittamista helpottaisi, jos esimerkiksi irtisanomistilanteessa työnantajan maksama korvaus voitaisiin maksaa bruttona työntekijän perustamaan yritykseen. Tämä aktivoisi yritystoimintaa suunnittelevaa työntekijää aloittamaan toiminnan

Suomalaista omistajuutta voidaan tukea ilman suuria satsauksia.

nopeasti ja helpottaisi myös muun rahoituksen saamista. Tämä on esimerkki toimesta, joka lisää työntunteja kansantalouteen eikä vaadi julkiselta taloudelta satsauksia.

Kokeiluja tarvitaan. Olen ollut mukana esimerkiksi rahoituksen hankkimisessa työsuhteeseen tuleville keksijöille, jotka ovat voineet siirtää yritysten aloittamisajankohtaa eteenpäin. Tuote- tai palveluideaa on kehitetty ensin pidemmälle esimerkiksi yrityshautomossa, ja hankittu ensimmäinen asiakas. Näin päästään kaupallistamisen alkuun mahdollisimman pienillä kustannuksilla ja ilman byrokratiaa. Sen jälkeen kerätään rahoitus ja perustetaan yritys. Malli on tuttu Piilaaksosta.

Ensimmäisen työntekijän palkkatuki tulisi ottaa käyttöön koko maassa ja ulottaa se koskemaan myös määräaikaista työsuhteita. Jotta yrittäjyys säilyy jatkossakin suomalaisissa käsissä, tulee sukupolvenvaihdoksiin kannustaa verotuksen keinoin. Esimerkiksi perintövero pitäisi voida maksaa vähitellen sitä mukaan kun perillinen saa yrityksestä osinkotuottoa tai muuta pääomatuloa.

Ilman lisäpanostuksia parhaat ideat karkaavat maasta.

Suomalaista omistajuutta voidaan myös tukea ilman suuria satsauksia. Ruotsissa on poistettu verotuksesta nk. tulolähdejako. Suomessakin kannattaa tehdä verotuksellisia toimia, jotta yksityistä varallisuutta saadaan ohjattua nykyistä enemmän kotimaisten pienten ja keskisuurten yritysten taseisiin ja työllistämään suomalaisia. Käytännössä tämä tarkoittaa, että jos yritykseen sijoittamisesta tulee tappioita, ne voidaan vähentää vaikkapa vuokratulosta.

Biotalouden ohella Suomen toinen painopiste pitää olla ICT-osaamisen viemisessä uusille toimialoille. Radiotekniikan huippuosaamista tarvitaan niin langattomassa sairaalassa kuin vesiputken virtausnopeusantureissakin.

Korkean osaamisen saralla Suomella on paljon annettavaa maailmanlaajuisesti. Voimme tuottaa paitsi laitteita ja koneita myös monimutkaisten systeemien hallintaa, koulutusta ja konsultointia. Suomessa on jo nyt useita kunnianhimoisia innovaatioita, joiden eteenpäin viemiseen tarvitaan lisäpanostusta. Muuten parhaat ideat karkaavat maasta.

Opettajan on voitava opettaa ja sairaanhoitajan hoitaa potilaita.

Suomeen on luotava koko maan kattava yhtenäinen terveydenhuollon tietojärjestelmä. Näin saadaan miljardiluokan säästöt vuodessa ja palvelut paranevat koko maassa. Toimiva, yhtenäinen järjestelmä vapauttaa lääkäreiden ja sairaanhoitajien aikaa perustyöhön, potilaiden hoitamiseen. Alan osaamista meillä on, nyt tarvitaan vain toimeen tarttumista.

Meidän on arvioitava kriittisesti myös työelämän käytäntöjä ja byrokratiaa. Monille aloille olemme itse rakentaneet normeja, jotka vievät aikaa varsinaiselta työltä. Tällaisesta on päästävä eroon: opettajan on voitava opettaa ja sairaanhoitajan hoitaa potilaita.

Meillä on kiire tarttua biotalouden tarjoamiin mahdollisuuksiin. Muut maat, kuten Kanada, Ruotsi ja Hollanti, toimivat määrätietoisesti jo nyt, ja kilpailu kiristyy. Jos haluamme olla biotalouden vastuullinen edelläkävijä vuonna 2050, toimeen on tartuttava välittömästi.

Olen jo aiemmin esittänyt, että biotalouden myötä voimme luoda jopa 200 000 työpaikkaa 7–8 vuodessa. Tämän tavoitteen saavuttaminen vaatii visiota, työtä ja yhteishenkeä. Homma ei saa olla kiinni siitä, että varmistelemme ja pelkäämme päätösten tekemistä.

Tarvittavia toimenpiteitä:

- **Valtiolla täytyy olla voimakas rooli biotalouden käynnistämässä. Nopealla aikataululla on aloitettava pilottihankkeita ja kokeiluja biotalouden eri osa-alueilla.**
- **Kotimaista biotalouden kysyntää on ohjattava erilaisilla verokannusteilla ja hankkeita vauhditettava investointituilla. Erityisesti on tuettava pieniä ja keskisuuria yrityksiä. Usein alkuvaiheen markkinat ovat suuryritykselle liian vaatimattomia, siksi hyödyntäjäksi tarvitaan pk-sektoria.**
- **Suomalaiset biotalouteen liittyvät innovaatiot on kartoitettava ja niiden valuminen ulkomaille on estettävä.**
- **On luotava kansallinen biotalousrahasto, joka kokoaa kansalaisten sijoituksia rahaston sijoitussalkussa olevien yritysten osakkeisiin. Lähtökohtia ovat taloudellinen ja ekologinen kestävyys sekä suomalainen omistajuus.**
- **Puurakentamista on edistettävä kaavoituksella. Suomeen tarvitaan puuyliopisto kokoamaan puun uusiin mahdollisuuksiin keskittynyt huippuosaaminen.**

- **Investointirahoitusta on haettava myös uusista lähteistä; Solidium, Tekes, Teollisuussijoitus voivat sijoittaa tuottavasti kotimaisiin yrityksiin. Samaa odotan eläkerahastoilta, joiden on aika samalla kääntää selkä veroparatiiseille.**
- **Pohjoismaisena yhteistyönä on rakennettava älykäs sähköverkko, joka voi toimia kasvusysäyksenä kuten NMT-verkko aikanaan. Älykkäässä sähköverkossa pystytään tuottamaan sähköä hajautetusti. Pientuotannon ja perusvoiman vastaanottaminen onnistuu joustavasti. Samalla voidaan siirtää reaaliaikaisesti tietoa mm. sähkön hinnasta. Tässä on jälleen tilaisuus hyödyntää korkeaa ICT-osaamistamme. ■**

Kolmas suuri muutto on ideologinen

1 960-luvulla alkanut muuttoliike siirsi suuret ikäluokat juuriltaan. Parissakymmenessä vuodessa yli miljoona ihmistä muutti asuinsijoiltaan – kuka Ruotsiin, kuka etelän keskuksiin.

Sodanjälkeinen yhteiskuntapolitiikka, jossa evakot ja rintamamiehet sidottiin maahan, purkautui rajulla tavalla. Osittain se oli väistämätöntä, mutta muuton hallitsemattomuus johti moniin inhimillisiin ja sosiaalisiin ongelmiin.

Silti vallitsi laaja yhteinen näkemys siitä, että koko Suomi halutaan pitää elävänä ja asuttuna. Valtion ja kuntien aluepolitiikalla maakuntia teollistettiin, koulutettiin ja avarrettiin ulospäin. Vahvat maakuntayliopistot tarjosivat väylän opiskella ja mennä elämässä eteenpäin. Tasa-arvo oli tavoiteltava arvo.

Yhdyskunta-
rakenteen
ehyittämisestä
on tullut mantra,
jota perustellaan
ylimalkaisesti.

2000-luvulla arvot ovat koventuneet. Koko Suomesta huolehtimista pidetään kalliina. Väitetään, että Helsinki "elättää" muun Suomen. Väestöä ja talouskasvua halutaan keskittää muutamaankeskukseen. Käytössä ovat monet keinot. Harvan asutuksen Suomea verrataan häpeillen keskisen Euroopan tiheään metropolien verkkoon ja samalla paljastetaan oma heikko itsetunto.

Keinovalikoimaan on tullut uusi pakottamisen muoto. Nyt on muodikasta todistaa, kuinka vahingollista on, että monet suomalaiset haluavat asua omassa rauhassaan omassa talossaan. Yhdyskuntarakenteen ehyittämisestä on tullut mantra, jota perustellaan ylimalkaisesti ilmastotekijöillä. Tällä kertaa nämä talot eivät ole kylmillä saloilla, vaan keskuskaupunkien asemakaavan ulkopuolella. Siis erityisesti lapsiperheiden suosimilla alueilla.

Haja-asutusalueelle rakentamiseen on tullut – ja lisää on suunnitteilla – vakavia normipohjaisia rajoitteita. Rakentamista ohjaillaan keskuskaupunkien ympäristössä rakentamissopimuksilla ja -määräyksil-

Keskittämis-
ideologia unohtaa
ympäristöystäväl-
lisen asumisen
mahdollisuudet
koko Suomessa.

lä, jotka ovat ristiriidassa alan lainsäädännön kanssa. Hajarakentamishankkeet ovat kohdanneet selkeää torjuntaa esimerkiksi Tampereella ja Turussa.

Yhdyskuntarakennetta pyritään eheyttämään erityisesti maankäytön, asumisen ja liikenteen MAL-sopimuksilla. Linjanmuutos on suuri ja periaatteellinen. Muutoksia seuratessa on pakko kysyä, miksi maaseudulle ei saa enää rakentaa.

Alkamassa on siis kolmas suuri muutto puolen vuosisadan sisällä. Nyt sitä ei ohjaa sota eikä talous, vaan ideologinen keskittämisen oppi. Ilmastopolitiikan kauhukuvia maalaamalla keskittämisen kannattajiksi saadaan suomalaisia, joilla ei ole eväitä kyseenalaistaa suuntausta. Monikaan ei hoksaa, että uusiutuva lämmön- ja sähköntuotanto sekä teknologiset ratkaisut mahdollistavat jatkossa ympäristöystävällisen asumisen ja liikkumisen eri puolilla maata. Ympäristöarvot eivät ohjaa keskittämiseen.

Olen harmissani siitä, että keskittämislinja jättää jälkeensä todellisen ympäristöystävällisen asumisen mahdollisuudet. Uskon kuitenkin, että suomalaiset heräävät ja järki voittaa. ■

Vain hölmö jättää ruoka- huollon mui- den armoille

Kentraaleilla on taipumusta tarkkailla maailmaa panssarivaunujen ja hävittäjäkoneiden näkökulmasta. Aivan liian harvoin muistetaan, että nälkä on ihmiskunnan liikkeellepaneva voima. Meillä Suomessakin on nälästä riittävästi kokemusta, mutta nykysukupolville siitä on tullut vieras, kaukainen vitsaus.

Oma ruoka ei ole mikään itsestäänselvyys, annettu asia. Turvallinen elintarvikeketju alkaa pellolta ja päättyy kuluttajan pöytään, mutta ratkaiseva työ tehdään aivan alussa. Ilman talonpojan työtä ei ole ruokaa, ei omaa eikä vierasta. Ja pakko on myös todeta, että parvekeviljely on hyvä harrastus, mutta maailman ruokapulaa sillä ei ratkaista.

Parvekeviljely on hyvä harrastus, mutta maailman ruokapulaa sillä ei ratkaista.

Maanviljelijä on edelleen se, jonka työnä on tuottaa leipää pöytäämme. Siksi on käsittämätöntä, kuinka huonosti hänen toimeentulostaan ja jaksamisestaan välitetään. Jos lääkärit tai poliisit tekisivät vuodessa yli 4 000 tuntia töitä saadakseen 20 000 euron vuosiansion, olisi maassa jo hätätilahallitus. Tai kapina.

Me elämme yhä hyvin maaseutumaisessa maassa, ja monet ovat maataloilta kotoisin. Maanviljelijöitä kyllä arvostetaan nykyisin, ja on paljon hyvää tahtoa suomalaisen ruoan laadun ja määrän turvaamiseksi. Kipu-piste on siinä, että erityisesti EU-jäsenyyden aikana ruokaketju on rakennettu vinoksi.

Ruokaketju on puhuttelevin esimerkki siitä, mihin keskittämispolitiikka johtaa, jos sen sallitaan toimia täydellä voimallaan. Ruokaa ja samalla koko Suomea hallitsee kahden kauppaketjun harvainvalta. S- ja K-ryhmien osuus ruoan myynnistä on jo yli 80 prosenttia ja samalla ne hallitsevat myös valmisruoan kauppaa ravintola- ja huoltoasemaketjuineen. Suomalainen kauppa on maailman keskittynein, ketjuohjattu järjestelmä. Kymmenen kaupan sisäänostajaa päättää, mitä Suomi syö ja miten.

Kymmenen kaupan sisäänostajaa päättää, mitä Suomi syö ja miten.

Tämä on johtanut vakavaan ruokaketjun toimintahäiriöön. Maanviljelijä ei saa tuotteistaan kustannuksia kattavaa hintaa, kun kaupan osuus kasvaa koko ajan. Vaihtoehtoja ei ole: kauppa hallitsee markkinapaikat ja vaikuttaa mm. suurten kaupunkien kaavoitukseen.

Suomalaisen ruoan kotimaisuusaste on laskenut koko EU-jäsenyyden ajan, mutta vieläkin vaarallisempaa on se, että suomalainen talonpoika uhkaa kuolla sukupuuttoon.

On turha kuvitella, että kauppa vapaaehtoisesti tinkisi paisuneesta osuudestaan kuluttajan ja maanviljelijän hyväksi. Muutoksia saadaan vain lainsäädännön kautta.

Suomeen tarvitaan uusi Reilun kaupan laki, jonka avulla maanviljelijöiden ja muiden pienyrittäjien asemaa parannetaan keskittyntä kauppaa vastaan. Lain avulla on parannettava maanviljelijöiden yhteistoimintaa neuvotteluissa kaupan kanssa. Tarvittaessa on turvattava tuotantokustannusten kattaminen minimihinnoilla, jotka takaavat suomalaisten viljelijöiden elinmahdollisuuden.

Suomalainen talonpoika uhkaa kuolla sukupuuttoon.

Erillisen viranomaisen pitäisi valvoa ruokaketjun reilua – Britanniassa on jo reilun kaupan asiamies tässä tehtävässä. Kaupan sijoittumista voitaisiin puolestaan ohjata tekemällä kiinteistöveroon oma erillinen kauppapaikkaluokka.

Maatalouden tuottavuuskehitys on ollut vertaansa vailla. Olemme siirtyneet agraariajasta jälkiteolliseen aikaan nopeammin kuin yksikään muu länsimaa. Samalla se on tehnyt meistä haavoittuvampia.

Nälkä on yhä useamman vieraana maailmalla. Siksi meidän velvollisuutemme on ruokkia oma väkemme hyvin, omalla tuotannolla. Ei ole liioiteltua sanoa, että Suomenkin turvallisuuden kolme kivijalkaa ovat ruoka, vesi ja energia. Ruokahuoltoja ei ole varaa jättää muiden armoille. ■

Kunta- politiikassa menossa iso sumutus

Hämmästelen kokoomuksen ja sosiaalidemokraattien harjoittamaa kuntapolitiikka. Puheet ja teot tuovat mieleeni sadun, jossa susi veti ylleen lampaantaljan hämätäkseen lammasmaa. Huonostihan siinä kävi.

Hallitus syylistyy satukirjan "susimaisuuteen" väitettämällä, että suurkunnat pelastaisivat hyvinvointiyhteiskunnan. Missä on hallituksella vastuullisuus? Se leikkaa kuntapalveluista miljardeja euroja, siis historiallisen suuria summia. Vieläpä niin, että köyhät köyhtyvät ja rikkaat rikastuvat. Kansaa jaetaan kahtia.

En ymmärrä, miksi näistä jättileikkauksista ei synny suurta julkista keskustelua Suomessa. Koko palvelujärjestelmämme on rakennettu valtion ja kuntien

Suurkunnat eivät pelasta hyvinvointiyhteiskuntaa.

yhteisvastuuseen. Nyt hallitus vaatii, että kuntien pitäisi pärjätä omillaan. Se on utopiaa ja perustuslain vastaista.

Ajatus, että tulot jakautuisivat maan tai edes kaupungin sisällä tasan, ei perustu mihinkään. Jos Suomessa on enemmän kuin yksi kunta, tarvitaan valtionosuusjärjestelmä takaamaan perustuslain mukaiset palvelut kaikille.

Syksyn budjettiriihen uutisoinnissa puhuttiin hoitajamitoituksista samaan aikaan kun kuntien peruspalveluista – siis myös vanhuspalveluista ja veteraaneilta – leikattiin noin 800 miljoonaa euroa. Miksi tähän ei tartuttu mediassa?

Toisella kädellä otettiin moninkertaisesti enemmän lähipalveluista kuin toisella kädellä annettiin. Ymmärsikö kansalainen tämän?

Pohjoismainen hyvinvointimalli perustuu palveluille, joista kunnat järjestävät meillä peräti kaksi kolmasosaa. Rahojen vieminen kunnilta merkitsee väistämättä pidempiä hoitajajonoja, loittonevia lähipalveluja ja suurempia koululuokkia. Eniten tästä kärsivät lap-

Pidän kunta- palvelujen alasajoa vastuuttomana.

set, perheet, sairaat ja vanhukset. Tällaista politiikkaa en voi ymmärtää enkä hyväksyä.

Pidän kuntapalvelujen alasajoa vastuuttomana tilanteessa, jossa ikääntyminen luo lisäkysyntää terveys- ja hoivapalveluille. Säästämällä väärissä asioissa pahoinvointi lisääntyy.

Suurkunnat eivät ratkaise palvelujen ongelmia, lisää verotuloja, tuo säästöjä tai nuorena väestöä. En usko tähän. Eivätkä usko asiantuntijatkaan. Kysymys on asumisen, palvelujen ja päätöksenteon keskittämisestä.

Liian vähän on pysähdytty miettimään, mitä suurkunnista seuraa. Epäkuntiako? Silloin lähipalvelut karkaavat, menot kasvavat, päätöksenteko keskittyy harvoille ja kauas, ihmisten aktiivisuus vähenee, sosiaaliset ongelmat hautautuvat ja hallinnollinen byrokratia lisääntyy.

Ihmiset pakkautuvat keskuskaupunkeihin samalla kun taajamat ja maaseutu autioituvat ja ränsistyvät. Sellainen kehitys ei ole kenenkään etu.

On kyse paitsi
Suomen uudelleen
asuttamisesta,
myös
valtapoliitikasta.

En jaksa uskoa, että suomalaisten toiveissa on isänmaa, jossa yrittäminen, asuminen, palvelut, rahat ja päätöksenteko on keskitetty noin kymmeneen keskuskaupunkiin. Tässä on kyse paitsi Suomen uudelleen asuttamisesta, myös valtapoliittisista päämääristä.

Hallitus yrittää väkipakolla mullistusta. Tosiasioidilla ja lupauksilla on mielikuvaleikkejä pienempi painoarvo. On helppo yhtyä erään kunnanjohtajan ihmettelyyn nykymentosta: *Kunnallisen itsehallinnon puolustajista on tehty kapinallisia, kuntaalahteista suuria uudistajia.*

Sankaritekoja tekevät kuitenkin kuntapäätäjät, jotka jaksavat puolustaa suomalaisten oikeutta lähipalveluihin koko maassa. ■

Kunnille leveämmät hartiat

Uudistuksia tarvitaan kipeästi, mutta esitän aivan toisenlaisia lääkkeitä kuin hallituspuolueet.

Keskustalaisessa kuntakäsityksessä tärkeintä on ihminen ja hänen tarvitsemansa palvelut. Myös kansalaisten vaikuttamismahdollisuuksien turvaaminen ja alueiden elinvoiman säilyttäminen ovat meille tärkeitä. Jos ihmiset passivoidaan, tarvitaan kallista virkamiesvoimaa. Suomi ei ole enää sama maa, jos suurin osa siitä kurjistetaan asuinkelvottomaksi.

Asukaspuhjan, ikärakenteen, väestötiheyden ja etäisyyksien osalta Suomen eri alueet poikkeavat toisistaan. Ei ole mitään järkeä käyttää samanlaista uudistamisen suurkuntamuottia koko maassa.

Ei ole mitään
järkeä käyttää
samanlaista
suurkuntamuottia
koko maassa.

Millainen kuntamalli olisi hyvä? Pyörää ei tarvitse keksiä uudelleen. Voimme ottaa oppia niistä eurooppalaisista maista, joissa kunnat toimivat kahdella tasolla. Suomen olosuhteissa kyse olisi kunnista ja maakunnista.

Ajatuksena maakuntamalli ei ole uusi Suomessa. Vuosikymmenten saatossa siitä on aika ajoin keskusteltu. Lopputuloksena on aina ollut, ettei se kelpaa kokoomukselle ja sosialidemokraateille. Niissä tunnetaan vanhastaan epäluuloa maa-alkuisiin sanoihin. Ideologinen vastustus estää harkinnan.

Kaksitasoisessa kuntamallissa – kunnat ja maakunnat – kuntien päätöksenteko koostuisi jatkossakin suoralla kansanvaalilla valitusta valtuustosta ja muusta luottamushenkilöorganisaatiosta. Kunnat noudattelisivat suunnilleen nykyisten kuntien rajoja. Kuntaliitoksia tapahtuisi vain vapaaehtoisesti kuntien omilla päätöksillä.

Maakunnat hoitaisivat kustannuksiltaan ja velvoitteiltaan raskaimmat palvelutehtävät, nykyiset maakuntien tehtävät sekä pääosan kuntayhtymien ja yhteistyöelinten nykyisin hoitamista tehtävistä. Niil-

Maakunnat
hoitaisivat
kustannuksiltaan
ja velvoitteiltaan
raskaimmat
palvelutehtävät.

le voitaisiin myös siirtää tehtäviä valtion keskus- ja aluehallinnosta soveltuvien osin.

Maakuntamallissa perusterveydenhuolto, erikoissairaanhoido ja kuntien sosiaalipalvelut siirtyisivät saman järjestäjän alle, mikä mahdollistaa näiden toimintojen välisten raja-aitojen poistamisen.

Maakunnan päätöksenteosta vastaisi vaaleilla valittu valtuusto ja luottamushenkilöt. Erityisen vaativa erikoissairaanhoido annettaisiin viiden suuralueen vastuulle.

Verotusoikeus olisi jatkossakin kunnilla, joille myös valtionosuudet tuloutettaisiin. Maakuntatason rahoituksesta säädettäisiin tarkemmin lailla. Valtionosuusjärjestelmää ja siihen sisällytettyä verotulojen tasausjärjestelmää tarvittaisiin edelleen tasaamaan alueellisia olosuhde-, palvelutarve- ja verotuloeroja. Kyse on eri puolilla maata asuvien suomalaisten tasa-arvoisesta kohtelusta.

Maakuntamalli tiivistetysti:

- Lähtökohtana ovat ihminen, hyvät palvelut, kansalaisten vaikuttamismahdollisuudet ja alueiden elinvoiman säilyttäminen.
- On vaihtoehto riitoja ja eriarvoisuutta aiheuttavalle keskittävälle yhteiskuntamallille.
- Päästään suoraan palvelujen uudistamiseen ja kehittämiseen, kiireellisimpänä terveystaloudet.
- Tunnustaa, että Suomessa on erilaisia alueita asukaspuhjan, ikärakenteen, väestötiheyden ja etäisyyksien osalta.
- Turvaa lähipalvelut ja asukkaiden vaikuttamismahdollisuudet kaikilla alueilla.
- Maakunnan sisällä kuntalainen voi hakea palvelut mistä tahansa kunnasta asuinpaikasta riippumatta.
- Yhtenäistää sosiaali- ja terveydenhuollon sekä opetustoimen eri tasot toimiviksi kokonaisuuksiksi.
- Kunta-alan työntekijöiden sijaisuusjärjestelyt, uralla kehittymismahdollisuudet ja erikoistuminen helpottuvat.

- **Selkeyttää kuntien johtamista ja vähentää byrokratiaa. Nykyiset kuntayhtymät ja kuntien muut yhteistyöjärjestelmät ja -sopimukset tulevat tarpeettomaksi, jolloin poistuu myös kuntademokratian ns. harmaa alue.**
- **Parantaa kuntien mahdollisuuksia saada osavia ihmisiä palvelukseensa tulevana vuosina.**

Etuina ovat kansanvaltainen ohjaus, hallinnon selkeys, palvelujen saantioikeus mistä tahansa alueen pisteestä sekä hoitoketjujen sujuvuus.

Painotan vielä lopuksi, että hallituksen suurkuntahankkeen edessä ei ole syytä alistua. Voimassa oleva lainsäädäntö ja tulossa oleva kuntarakennelaki eivät sisällä kuntien pakkoliitosmahdollisuutta. Jos hallitus on tekemässä pakkoliitoksia, tapahtuu se aikaisintaan vuonna 2014. Niin lähellä eduskuntavaaleja hallitus tuskin uskaltaa pakkoon tarttua. Meillä on siis vielä mahdollisuus pitää kiinni kotikunnista ja lähipalveluista. ■

Opetuksesta ei saa leikata

Edellä on paljon isoja asioita, joihin Suomen on valmistauduttava. Lasten ja nuorten pahoinvointi on kuitenkin ongelma, jossa meillä ei ole mietintäaikaa. Jokainen ratkaisematon ongelma ja jokainen pahoinvoiva lapsi on liikaa.

Lapsen oikeus turvalliseen elämään on perustavaa laatua oleva ihmisoikeuskysymys. Siinä asiassa vastuu on kaikilla aikuisilla, ei vain viranomaisilla.

Nuorista osa syrjäytyy jo peruskoulussa. Tämä ei voi jatkua. Kaikille nuorille pitää saada järkevää tekemistä ja turvallisen aikuisen seuraa ja ohjausta. Vain tätä kautta heikoimmatkin nuoret jaksavat uskoa tulevaisuuteen, käydä koulua ja siirtyä aikanaan työelämään.

Vanha viisaus toimii edelleen: nuoret tarvitsevat rajoja ja rakkautta. Salassapitosäännökset eivät saa estää lapsen ja nuoren oireiluun puuttumista ajoissa.

Nuorista osa
syrjäytyy jo
peruskoulussa.
Tämä ei voi jatkua.

Ihmisyys on arvolähtökohta myös koulutuksessa. Koulusta on toki mahdollista tehdä uuden ajan teholaitos, joka jakelee lapset ja nuoret erilaisiin ryhmiin ylimpänä huippuosajat ja alimpana itsekunnioitussensa menettäneet syrjäytyjät. Koulutuksen keinoin pitää kuitenkin tukea kaikkien lasten ja nuorten kasvua omiin mittoihinsa.

Yksi ongelmista on se, että ammattikoulutuksesta on tehty turhan teoreettista. Tarvitsemme oppisopimuskoulutusta perinteiseen kouluopetukseen sopeutumattomille. Esimerkiksi kaksi päivää teoriaopetusta ja kolme päivää työn opettelua yrityksessä voisi toimia monen nuoren kohdalla.

Samalla voitaisiin lyhentää kolmivuotinen tutkinto kahteen varsinaiseen kouluvuoteen. Kolmas vuosi olisi jo palkallista työntekoa yrityksessä tai muussa työpaikassa. Näin ne nuoret, jotka ovat heikompia teoria-aineissa, saisivat onnistumisen kokemuksia, tukea toisiltaan, tutkinnon ja väylän työelämään.

Koulutus periytyy. Palaammeko luokka- yhteiskuntaan?

Erityinen epäkohta koulujärjestelmässämme ovat vammaiset lapset ja nuoret. Heillä on yhtäläinen oikeus itsensä kehittämiseen ja sopiviin oppimisolosuhteisiin. Vammaisten nuorten kohdalla tarvitaan myös itsenäisen asumisen palveluita ja tukea aikuistumiseen.

En ymmärrä alkuunkaan keskittämispolitiikkaan sisältyviä pyrkimyksiä purkaa maanlaajuista kouluverkkoa. Lapsilla ja nuorilla pitää olla jatkossakin mahdollisuus opiskella kotiseudullaan sekä peruskoulussa että sen jälkeen. Ei ole mitään järkeä pakottaa nuoria asuntolaelämään herkässä elämänvaiheessa.

Yhtä tärkeää on, että koulutuksellisesta tasa-arvosta pidetään kiinni myös kaupungeissa. Lapsilla on oikeus laadukkaaseen ja turvalliseen opetukseen kaupunginosasta ja koulusta riippumatta.

Olen huolissani myös siitä, että tie akateemiseen koulutukseen on Suomessa entistä selvemmin yhteydessä vanhempien koulutustasoon. Akateeminen koulutus periytyy. Jos suuntausta ei saada katkaistua, uhkana on paluu luokkayhteiskuntaan.

Koulutuksen
tasa-arvon kannalta
maakuntayliopistot
ja ammattikorkea-
koulut ovat
avainroolissa.

Suomen menestyksen ja koulutuksen tasa-arvon kannalta maakuntayliopistot ja ammattikorkeakoulut ovat avainroolissa. Tässäkään asiassa keskittämispolitiikka ei saa ohittaa järjen ääntä, vaan tarvitsemme voimakasta kehittämistyötä laadukkaan koulutuksen ja tutkimuksen puolesta koko maassa. Kansainvälisten ansioiden lisäksi korkeakouluille tulee antaa pisteitä kehittämistyöstä kotimaassa. ■

Pienituloisille tukea

Keskustalaisen sosiaalipolitiikan ytimessä on vahva luottamus ihmiseen. Yhteiskuntaa ei kuitenkaan pidä rakentaa menestyjien ehdoilla. Arvojen koveneemiselle ja ahneudelle pitää sanoa selkeä Ei. Sen sijaan tarvitsemme kohtuuteen perustuvaa politiikkaa ja arvojohtajuutta.

Sosiaaliturvan tulee olla heikoimpien puolella. Siksi olen valmis purkamaan kytköstä ansiosidonnaisen sosiaaliturvan ja perusturvan välillä. Kannatan vahvasti sopimisen kulttuuria ja kolmikantaa, mutta nimenomaan perusturvan kehittämisessä vahvojen järjestöjen on annettava tilaa heikoimmille suomalaisille. Teko osoittaisi uuden ajan suomalaista yhteishenkeä, ja myös järjestöt olisivat lopulta voittajia.

Nyt on siis aika parantaa kaikkein pienituloisimpien asemaa. Tämä on tärkeää myös siksi, että saamme katkaistua köyhyyden periytymisen sukupolvelta toiselle,

Yhteiskuntaa ei pidä rakentaa menestyjien ehdoilla.

ja vahvistettua pienituloisten perheiden lasten oikeutta koulutukseen ja harrastuksiin. Yhden vanhemman perheet ovat tältä osin erityisen tuen tarpeessa.

Perustulon kohdalla en kannata ”tonni kuussa tilille joka ikiselle” -automaatin rakentamista, mutta työhön ja toimeliaisuuteen kannustavaa perustuloa voisin hyvinkin kannattaa. Ainakin nykyisen tukiviihdakon ja byrokratian purkamiseen pitäisi ryhtyä heti.

Kelalla on jatkossakin tärkeä rooli sosiaaliturvan kentällä. Etuudet yhdeltä luukulta tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti kaikille koko maassa on arvokas asia.

Kuntien tulee keskinäiseen yhteistyöhön nojaten jatkossakin kantaa päävastuu sosiaalipalveluissa. Samalla on kuitenkin tuettava kansalaisjärjestöjen roolia. Järjestöt tarjoavat sellaista yhteisöllisyyttä, johon viranomaiset eivät pysty.

Järjestöjen rooli palvelutuotannossa voi olla jatkossa nykyistä vahvempi. Hyviä esimerkkejä meillä on jo nyt vaikkapa lasten, nuorten ja ikäihmisten liikunta-

Palvelujen vertaistuantoon tarvitaan lisää kannustimia.

ja kulttuuripalveluissa. Myös vammaispalveluissa järjestöt tekevät tärkeää työtä.

Lisää kannustusta tarvitsemme palvelujen vertaistuantoon – siihen, että autamme toinen toisiamme arjessa. On paljon parempi, että työtön auttaa myös naapurin mummoa asioinneissa kuin se, että vaadimme kaikkeen kunnan palveluja. Omaishoitto on palvelujen vertaistuantoa, samoin vaikkapa 4H-järjestöjen kerhotoiminta. Lisää tilaa vertaistuelle on esimerkiksi maahanmuuttajien palveluissa. Voimme tehdä paljon yhdessä toistemme hyväksi. Omatoimisuudesta hyötyvät kaikki.

Vaikka edellä kirjoitin lasten ja nuorten ongelmista ja köyhyydestä, täytyy muistaa, että valtaosalla perheistä asiat on hyvin. Yleisimmin ongelmat liittyvät aikaan ja omiin voimiin – eivät välttämättä rahan. Aika ei millään tahdo riittää työhön, perheelle ja muihin velvollisuuksiin. Monella meistä on huolta myös ikääntyvistä vanhemmista tai isovanhemmista.

Työelämän ja
perheen yhteen-
sovittaminen on
seuraavan
vuosikymmenen
tärkeitä tehtäviä.

Olen yrityksissäni useamman kerran patistanut nuoria isiä kotiin perheidensä luo. Ei ole työnantajanakaan etu, jos kotielämä ei ole kunnossa ja jaksamisen kanssa mennään äärirajoilla.

Työelämän ja perheen yhteensovittaminen on seuraavan vuosikymmenen tärkeitä tehtäviä, jonka kustannustalkoisiin tarvitaan kaikkia. Oleellisinta on parantaa pienten lasten vanhempien työelämän joustoja. Lyhennetty työaika on monen vanhemman toive. Samalla meidän pitää muistaa, että perheet ja perheiden tarpeet ovat erilaisia. ■

Keskustan suhde liberalismiin

Ennen loppulukua avaan puolueemme taustaa ja aatetta liberalismiin kautta. Tässä kohtaa on myönnettävä, että näiden asioiden pohtiminen on ollut minulle avartavaa.

Olen joissakin asioissa konservatiivi ja joissakin liberaali. Korostan toinen toisemme kunnioittamista ja yhteisöllisyyttä. Myös kristilliset arvot ovat minulle tärkeitä. Näistä lähtökohdista nousevat kuitenkin myös ihmisen hyväksyminen sellaisena kuin hän on, valinnan vapaus ja huoli yhteiskunnan arvojen kovenemisestä.

Liberalismi tarkoittaa erilaisia vapautta koskevia ideologisia painotuksia. Se ei ole kirosana, kuten välillä julkisesta keskustelusta voisi päätellä.

Ennen kuin jatkan, sanon mitä liberalismi ei ole. Liberalismi ei tarkoita oikeistolaisuutta. Se ei tar-

Vapaus linkittyy vahvasti keskustan historiaan.

koita vahvimman oikeutta tai asioiden järjestämistä markkinavoimien ehdoilla. Sellainen on sivistyssanalla sanoen libertarismia. Liberalismi ei myöskään ole militanttia vasemmistolaisuutta amerikkalaiseen keskusteluun viitaten.

Keskustaliberalismi on sitä, että kunnioitamme itse kunkin omantunnonvapautta ja kykyä arvojen oma-kohtaiseen harkintaan. Ilman tätä oikeutta mikä tahansa liike umpioituu, lakkaa ajattelemasta ja menettää uudistumiskykynsä.

Vapaus linkittyy vahvasti keskustan historiaan ja samalla myös itsenäisen Suomen historiaan.

Pohjimmaisena on pohjoismaille yhteinen sosiaalinen talonpoikaisvapaus, joka organisoitiin 1860-luvulla kuntien itsehallinnoksi. **Santeri Alkion** ansios-ta keskustan edeltäjä maalaisliitto liittyi siihen fennomanian yhtenä perillisenä. Fennomania tarkoitti suomalaisen rahvaan kasvua kansalaisuuteen ja suomenkielen nousua sivistyskieleksi niin, että itsenäinen Suomi tulisi mahdolliseksi.

Keskusta ajaa
sellaisia oikeuksia
ja vapauksia, jotka
koskevat kaikkia.

Poliittiseen keskustaan liittyy myös ei-agraarisen keskiluokan ja ns. vapaitten ammattien harjoittajien mukaantulo liikkeeseen 1950-luvulta eteenpäin. Tämä maaseututaustasta riippumaton keskustalaisuus on valistunutta liberalismia. Viimeisimpänä virtauksena mainitsen 1980-luvun nuorkeskustalaisuuden, joka avasi yhteydet Eurooppaan.

Keskustaliike on siis aivan erityinen liberalismin muoto. Keskusta on nojannut pienten yhteisöjen voimaan. Siinä ovat yhdistyneet tasavaltalaisuus, paikallisuus, hajautuksen periaate sekä yhteiskunnan jäsentäminen vapauden, tasa-arvon ja yhteisöllisyyden kautta. Siteeraan minulle kerrottua kiteytystä: *keskustalaisuus on yhteisöliberalismia, jossa politiikan kautta ajetaan sellaisia oikeuksia ja vapauksia, jotka koskevat kaikkia.*

Vapaus on sitä, että minun vapauteni ei ole sinulta pois. Vapautta rajoittaa aina muiden ihmisten vapaus. Kohtelemme siis toinen toistamme arvostavasti ja tasaveroisesti.

Keskustaliberalismi
kunnioittaa oman-
tunnonvapautta ja
kykyä arvojen
omakohtaiseen
harkintaan.

Vapaus on lahja, jonka lähimmäisinä annamme toisillemme. Kun näin ymmärrämme oikein vapauden suuren idean, emme tarvitse sen kylkeen latistavaa lisäystä ”vastuu”. Vastuu sisältyy vapauteen. Kyse on ihmisyydestä ja tasavallan perusteista: kansanvallasta, parlamentarismista, vallan kolmijaosta ja vapausoikeuksista, kuten sananvapaudesta.

Santeri Alkion vastaus vuodelta 1907 aikakauslehti Valvojan kysymykseen on tässä suhteessa valaiseva. Selostettuna se on seuraava: ihmiskunnan kehityksen ja edistyksen tarkoituksena on, että jokainen ihminen voi kehittyä yksilöksi ja persoonallisuudeksi, joka lahjojaan käyttäen tuo jotain hyvää yhteiseen kehitykseen.

Keskustalaisen käsityksen vapaudesta voi ilmaista niinkin, että vapaa ei ole hän, joka on irti yhteisöistä.

Ihmiselle on tarpeellista voida kuulua johonkin – ja siksi pienet yhteisöt urheiluseuroista kyläyhdistyksiin ovat tärkeitä.

Edistyksen
tarkoitus on mah-
dollistaa jokaiselle
kehitys yksilöksi,
joka tuo jotain
hyvää yhteisölle.

Eri yhteisöt perheistä yhdistyksiin ja kuntiin ovat kansalaisuuden ankkureita. Mitä enemmän yhteiskunnassa on kehityksen tekijöitä – itsenäisiä ja omilla aivoillaan ajattelevia ihmisiä, paikallisyhteisöjä ja pieniä yrityksiä – sen paremmin yhteiskunta voi ja kehittyy. Tämän ylläpitäminen on edistyspolitiikkaa. ■

Politiikka on työtä yhteisten asioiden hyväksi

Keskusta on ollut aina tasavaltalainen puolue. Me olemme halunneet turvata vähäosaisimmallekin tasa-arvoiset mahdollisuudet tehdä valintoja ja toimia.

Suomalaisen demokratian kummallisintu ristiriita on, että kaikkein laiskimmin äänestetään kuntavaaleissa, vaikka kunnissa päätetään arjen asioista: päiväkodeista, kouluista, terveyspalveluista, vanhustenhoidosta, kirjastoista, liikuntapaikoista, teattereista sekä muista kulttuuripalveluista.

Vaaran merkit ovat jo pitkään olleet näkyvissä. Tutkimusten mukaan ahkerimmin käyvät äänestämässä hyvinvoivien alueiden hyvin toimeen tulevat ihmiset. Itä- ja Pohjois-Suomi äänestää laiskemmin kuin etelärannikko. Samaan aikaan suurten kaupunkien

Politiikka ei ole
pyrkimistä asemiin,
vaan asioiden
ajamiseen.

sisälläkin väki eriytyy: mitä vähemmän ihminen on käynyt kouluja ja mitä pienemmät tulot hänellä on, sitä epätodennäköisemmin hän äänestää.

Tätä menoa demokratiastamme uhkaa tulla vahvojen väline puolustaa omia etujaan.

Insinöörinä olen tottunut etsimään ongelmiin käytännön ratkaisuja. Niinpä teen muutaman käytännön ehdotuksen kansanvallan toimivuuden parantamiseksi.

Ensimmäiseksi meidän pitää jatkaa työtä politiikan maineen palauttamiseksi. Siinä auttaa vain aika ja uudet tavat tehdä tätä työtä.

Tulin itse politiikkaan mukaan varttuneella iällä sen jälkeen, kun olin tehnyt uran muualla työelämässä. Minulle politiikka on enemmänkin kansalaispalvelua, työtä yhteisten asioiden hyväksi – ei pyrkimistä asemiin, vaan asioiden ajamiseen. Rohkaisen muita seuraamaan esimerkkiä.

Toiseksi esitän yksinkertaisen matemaattisen yhtälön: mitä enemmän ihmisiä on mukana kansanvaltaisessa päätöksenteossa, sen parempi. Kun eri

Hallituksen kuntahanke nakkaa ulos kymmeniä tuhansia kuntapäätäjiä.

taustoista tulevia päätäjiä on paljon, osaaminen on monipuolista ja kaikki voivat helpommin sitoutua yhteisiin ratkaisuihin.

Me-henkeä ei voi väheksyä Suomen kokoisessa maassa. Päätöksentekijöiden laaja joukko estää myös valan keskittymistä ja suljettujen sisäpiirien syntymistä. Paine avoimuuteen on mukana koko ajan.

Jos hallituksen kuntahanke toteutuu, päätöksenteosta nakataan ulos kymmeniä tuhansia valtuutettuja, lautakuntien jäseniä ja muita suomalaisia. Kyse on ylhäältä masinoidusta vallankumouksesta.

Kukaan ei ole toistaiseksi esittänyt toimivaa ratkaisua tämän demokratiavajeen täyttämiseksi. Jos suurkuntahanke toteutuu, ennustan, että joudumme soittamaan kansanvallan hätäkelloja jo muutama vuoden päästä.

Kansalaisten osallistumisen ongelmiin pitää etsiä keinoja seura- ja yhdistystoiminnasta sekä kylä- ja asukastoiminnasta. Myös puolueilla on tärkeä rooli tässä. Yhdistystoiminta on väylä muuhun yhteisten asioiden hoitoon. Talkootyötä ei pidä verottaa eikä

Demokratian ongelmien taustalla on tiedon puute.

muutenkaan vaikeuttaa tarpeettomilla normeilla. Kansalaistoimintaan pitää kannustaa, eikä laittaa kapuloita rattaisiin.

Kolmas ehdotukseni demokratian vahvistamiseksi liittyy sivistystyöhön. Kansalaisopistot, kansanopistot ja kansalaisjärjestöt pitää valjastaa kertomaan suomalaisille mistä demokratia muodostuu, mitä ovat kansalaisten poliittiset oikeudet ja millaisessa maailmassa päätöksiä teemme.

Tiedon puute on johtanut paitsi osallistumisen epätasaiseen jakautumiseen myös demokratialle vieraiden ilmiöiden nousuun. Lääkkeitä tarvitaan pikaisesti, siksi järjestöjen ja opistojen tekemästä vapaasta sivistystyöstä ei missään nimessä pidä leikata, kuten hallitus tekee. Kyse on oman oksan sahaamisesta.

Demokratiasta ei voi puhua ilman tasa-arvoa. Suomessa tasa-arvon kannalta suurin saavutus on se, että vastasyntyneestä tytöstä iloitaan samalla tavalla kuin pojasta. Tämä antaa lapsillemme tasavertaiset lähtökohdat. Näin ei ole ollut aina, vaan se on poliittisten päätösten tulos. Niistä tärkeimpiä ovat olleet yleinen oppivelvollisuus, tasavaltalainen halli-

Laaja päätöksenteijäjoukko estää vallan keskittymistä ja sisäpiirien syntymistä.

tusmuoto ja pohjoismainen oikeusjärjestelmä, johon maamme lainsäädäntö nojaa.

Ihmisten ja alueiden tasa-arvon puolesta meillä on kuitenkin edelleen paljon tehtävää. Tarvitsemme koulutuksen tasa-arvoa, mutta myös työelämän kehittämistä tasa-arvoisemmaksi ja tasaisempaa työnjakoa koteihin, jotta vanhemmat jaksavat. Kaikkea ei voida tehdä poliittisilla päätöksillä, mutta uskon myös julkisen keskustelun, esimerkkien ja kannustuksen voimaan.

Kuka olisi uskonut runsas vuosi sitten eduskuntavaalien jälkeen, että meidän on herätettävä suomalaisia puolustamaan kansalaisten oikeutta itse valita asuinpaikkansa. Keskittämispolitiikka ajaa meidät uuden ajan tasa-arvotyöhön sen puolesta, että Suomessa on jatkossakin oikeus asua, yrittää, tehdä työtä ja opiskella joka puolella Suomea. Mahdollisuuksia meillä on vaikka mihin koko maassa, mutta kaikki eivät sitä vielä huomaa. ■

Mikä oppi pakottaa keskittämään ihmiset muutamaan kaupunkiin?

”Antaa kaatua vaan” – mitä euron kaatuminen todella tarkoittaisi?

Kuinka pitkään kestää hyväksyä, että uusiutumattomat luonnonvarat ehtyvät ja ilmastomuutos on totta?

Biotalous on huikeasti suurempi konsepti kuin keskustelu palmuöljystä.

Suomeen tarvitaan kokonaisnäkemys isoista asioista ja sen mukaisia konkreettisia päätöksiä.

Jos eläminen kiinnostaa, meidän on mietittävä uusiksi elämäntapamme ja luonnonvarojen käyttö. Nyt ei ole aika keskustella desimaaleista, vaan tiestä kohti kestävää, hyvinvoivien ihmisten yhteiskuntaa.

Uuden polun rakentaminen merkitsee totutun ajattelumme haastamista – rohkeutta.